

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.891.02
Інституту підготовки кадрів державної
служби зайнятості України
доктору наук з державного управління,
професору
Войтович Р.В.

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора наук з державного управління,
професора Гурковського Володимира Ігоровича на дисертацію
Мялковського Данила Владиславовича «Державне регулювання
забезпеченням безпеки надання електронних довірчих послуг»,
представлену до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з
державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного
управління**

**Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами,
темами.**

Актуальність дослідження обраної теми обумовлена зростанням кількості електронних послуг, що використовують інформацію різного ступеня обмеження доступу, їх широке проникнення та вплив на життєдіяльність громадянина, суспільства та держави, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), постійним зростанням вартості інформації, як активу, удосконалення існуючих та розроблення нових способів реалізації загроз для безпеки інформації на всіх етапах її життєвого циклу, розробленням та впровадженням додаткових механізмів, спрямованих на підвищення якості електронних послуг та безпеки інформації при їх наданні.

Важливими факторами, що обумовлюють актуальність обраної теми також є агресія Російської Федерації проти України та недостатність розробленості теоретико-методологічних засад державного управління у зазначених сферах, зокрема, з урахуванням механізмів державно-приватного партнерства, міжнародної технічної допомоги.

Не зважаючи на значну кількість підходів до вирішення проблеми забезпечення безпеки надання електронних довірчих послуг, вона залишилася актуальною не тільки для України, але й для багатьох країн світу та їх об'єднань як у теоретичному, так і в практичному плані.

Дисертаційна робота проводилася в межах науково-дослідних робіт Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за темою кафедри публічного управління та адміністрування – “Модернізація та підвищення ефективності публічного управління у сфері зайнятості в Україні в контексті євроінтеграції” (ДР № ДС №01118 У 003561), в яких

автором проведено комплексне дослідження механізмів державного регулювання забезпеченням безпеки надання електронних довірчих послуг та розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення діяльності органів влади в цій сфері.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність.

Сформульовані Мялковським Данилом Владиславовичем наукові положення, висновки та рекомендації переважно обґрунтовані, підтверджені використанням значного масиву теоретичного та емпіричного матеріалу, базуються на узагальненні значної кількості нормативно-правових актів і наукової літератури, у тому числі й іншомовної. Обґрунтованість і достовірність результатів дисертаційної роботи також підтверджена їх апробацією на різноманітних науково-комунікативних заходах.

Обґрунтованість одержаних результатів забезпечується шляхом комплексного використання в дисертаційній роботі загальнонаукових методів. Обрані методи відповідають сутності об'єкта дослідження.

Об'єкт (державна політика у сфері захисту інформації, електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг) і предмет (механізми державного регулювання забезпеченням безпеки надання електронних довірчих послуг) дослідження відповідають заявленій темі.

Поставлені дисертантом завдання виконані і розкривають мету дослідження. Структура дисертації логічна, матеріали розділів викладено відповідно до мети і поставлених завдань. Висновки відповідають поставленим завданням, відповідно відтворюються у авторефераті дисертації. Викладене вище свідчить про достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Достовірність результатів і висновків дослідження забезпечується чітко визначеною методологією, використанням загальнонаукових і спеціальних методів.

Інформаційно-аналітичною основою дисертаційної роботи є законодавчі та підзаконні акти держави, якими регулюються питання, пов'язані з плануванням, розміщенням та виконанням державного оборонного замовлення, наукові здобутки вітчизняних і зарубіжних дослідників, статистичні дані органів державної влади та власні авторські дослідження.

Погоджуючись зі сформованими у дисертації положеннями, які визначають наукову новизну отриманих результатів, підтверджуючи, що дисертаційна робота є оригінальним авторським дослідженням у науці державного управління, в якому отримано нові результати щодо теоретичного обґрунтування та надання практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання забезпеченням безпеки надання електронних довірчих послуг, особливо хочу відзначити окремі з них, що є найбільш важливими, а саме:

уперше:

розроблено комплексний механізм державного регулювання безпекою надання електронних довірчих послуг, що включає сукупність взаємно пов'язаних організаційних, правових, мотиваційних, моніторингових, організаційно-технічних механізмів, кожний з яких запропоновано реалізувати шляхом внесення змін у національне законодавство з урахуванням міжнародного досвіду Європейського Союзу, НАТО та особливостей розвитку України, що сприятиме підвищенню рівня його ефективності, так і рівня інтегрованості при транскордонній взаємодії з країнами ЄС та НАТО;

здійснено порівняльний аналіз низки базових правових та організаційних механізмів ЄС та НАТО щодо процедур оцінки відповідності та акредитації з безпеки чутливої інформації та інформаційно-телекомунікаційних систем, що її обробляють, зберігають та передають, стосовно національного законодавства в цій сфері та визначено їх переваги та основні умови їх успішного впровадження в Україні;

обґрунтовано інституціональну готовність основних суб'єктів сектору безпеки і оборони України до проведення акредитації національних інформаційно-телекомунікаційних систем, а також запропоновано поетапне впровадження комплексу організаційно-правових, комунікативних та інформаційно-аналітичних заходів з такої акредитації в Україні;

удосконалено:

правовий механізм державного регулювання безпекою надання електронних довірчих послуг шляхом внесення змін до низки законів України, зокрема «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», виклавши його в запропонованій дисертантом редакції (наведено в додатку до дисертації), який, на відміну від існуючого, забезпечить зміну парадигми цієї сфери: перехід від «захисту інформації», як процесу надання набору послуг безпеки, до «безпеки інформації», як її стану, а також внесенням змін до Закону України «Про електронні довірчі послуги», а саме щодо запровадження процедури регулювання електронної ідентифікації та розбудови для цього відповідних інституціональних спроможностей, запровадження процедури регулювання діяльності некваліфікованих провайдерів електронних довірчих послуг, в тому числі, щодо забезпечення безпеки інформації під час надання ними електронних довірчих послуг, встановлення вимог до них та відповідальності за їх порушення, удосконалення функціонування контролюючого органу, тощо;

організаційно-технічний механізм державного регулювання безпекою надання електронних довірчих послуг шляхом застосування міжнародних стандартів з оцінки відповідності, вимог до суб'єктів, що її здійснюють, з метою наближення національної системи оцінки відповідності до міжнародної.

У роботі переконливо доводиться, що з метою ефективного управління безпекою інформації при наданні електронних довірчих послуг є якомога скоріша модернізація системи захисту інформації, перехід на нові сучасні підходи — впровадження управління ризиками для безпеки інформації та систем, що її

обробляють та застосовані для надання електронних довірчих послуг, їх незалежна оцінка та підтвердження відповідності додатковим безпековим вимогам.

Повнота отриманих результатів дослідження. Основні положення та отримані наукові результати дисертаційного дослідження відображено в 19 наукових працях, з яких: 6 статей – опубліковано у вітчизняних наукових фахових виданнях з державного управління, 1 стаття – у зарубіжному спеціалізованому виданні, 7 тез доповідей – у збірниках матеріалів науково-практичних заходів, 5 праць, які додатково відображають наукові результати дисертації. Опубліковані наукові праці повною мірою розкривають основні наукові положення дисертації, що становлять наукову новизну і винесені на захист.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення, висновки та рекомендації, розроблені автором і запропоновані у дисертації, вже використані та можуть бути використані в подальшому для удосконалення комплексного механізму державного управління забезпеченням безпеки надання електронних довірчих послуг, що сприятиме розвитку екосистеми безпеки надання електронних послуг, в тому числі, електронних довірчих послуг, зрілості підприємств, установ і організацій у цій сфері, залученню інвестицій, підвищенню якості та ефективності електронних послуг, підвищити впевненість у їх безпеці та покращить довіру громадян до їх результатів.

Наукові висновки і теоретичні положення дисертаційної роботи фактично доведені до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій для використання в галузі державного управління. Зокрема, результати дослідження були використані в практичній діяльності в Державному агентстві з питань електронного урядування України (довідка про впровадження № 1/22-3-1352 від 21.06.2019), Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України (довідка про впровадження № 04/02/02-1979 від 22.07.2019), Києво-Святошинській районній державній адміністрації Київської області (довідка № 07-34/2616 від 04.09.2019), Державному підприємстві «Національні інформаційні системи» (довідка про впровадження № 2987/12.1-06 від 31.07.2019).

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог Порядку присудження наукових ступенів. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації і не містить інформації, відсутньої у дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки та рекомендації розкриті й аргументовані в тексті дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатку.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

1. В розділі 2.5.3 «Суб'єкти НАТО з оцінки безпеки та довіри: структура, завдання, функції, взаємний зв'язок» (стор. 150-151) автором доводиться наявність спеціальних підрозділів суб'єктів сектору національної безпеки і оборони України для потенційної участі у виконанні завдань з акредитації комунікаційно-інформаційних систем з безпеки задля оброблення в них інформації НАТО з обмеженим доступом. В той же час, на наш погляд, в дисертації доцільним було б уточнити їх спроможність проведення таких робіт.

2. В розділі 2.6 «Сучасні організаційно-правові механізми ЄС щодо безпеки та довіри до електронних послуг: стан впровадження в Україні» (стор. 154 – 161) зіставляються норми та положення Регламенту ЄС про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги, імплементаційних актів, прийнятих Єврокомісією на їх виконання, з законодавством України у цій сфері. Автором наголошується про певне відставання в імплементації в українське законодавство положень актів європейського законодавства, але не розкрито основні причини такого відставання.

3. В підрозділах 3.1.2 «Механізми державного управління оцінкою відповідності надавачів довірчих послуг в Україні» та 3.1.3 «Оцінка відповідності засобів створення електронних підписів/печаток за українським законодавством» автором зазначається про наявність достатньої лінійки стандартів, які мають застосовуватись при створенні засобів формування/перевіряння кваліфікованого електронного підпису або печатки, та застосування для оцінки відповідності таких засобів процедури державної експертизи у сфері захисту інформації, яка визначена Законом України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» та здійснюється згідно з Законом України «Про наукову та науково-технічну експертизу». Автор, підкреслюючи негативний об'єктивний наслідок застосування процедури експертизи замість процедури оцінки відповідності таких засобів, результати якої б більше відповідали європейській практиці, не достатньо, на нашу думку, окреслює кроки, які мають бути вжиті в нашій державі для створення органу з оцінки відповідності, що відповідає європейському законодавству.

4. В підрозділі 3.3.1 «Передумови для розроблення нових підходів у сфері захисту інформації» автор влучно розкриває причини та недоліки стану існуючої в Україні системи захисту інформації. Водночас не достатньо обґрунтовано можливість поступового усунення певних прогалин у цій системі, наприклад, шляхом розробки або перевидання чинних на сьогодні нормативних документів системи технічного захисту інформації, які в тому числі, дозволили б оновити підходи до створення вже визначених законодавством комплексних систем захисту інформації з підтвердженою в подальшому їх відповідністю вимогам законодавства у цій сфері.

5. Результат наукової новизни “дістали подальшого розвитку” дослідження основних тенденцій розвитку у сфері електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг у країнах ЄС, ...” доцільно було б посилити здійснивши етапізацію цього процесу за відповідними критеріями.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота Мялковського Данила Владиславовича «Державне регулювання забезпеченням безпеки надання електронних довірчих послуг» являє собою серйозне, цілеспрямоване і завершене дослідження, виконане на високому науковому рівні, яке вирішує актуальне наукове завдання щодо обґрунтування теоретичних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного управління в означеній в роботі сфері.

Дисертація характеризується новизною одержаних результатів і висновків, має теоретичну і практичну цінність та відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління, та «Порядку присудження наукових ступенів». Виходячи з цього, вважаю, що її автор, Мялковський Данило Владиславович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

перший заступник директора Всеукраїнської громадської організації “Центр досліджень проблем публічного управління”,
доктор наук з державного управління, професор

В.І. Гурковський

Підпис В.І. Гурковського засвідчую:

Директор Всеукраїнської громадської організації “Центр досліджень проблем публічного управління”

Р.Войтович

М.П.